

Que veritates sunt credēde

rum: nolle peritū tramitē ostēdere veritatē;
Alio modo querūt euasione aliqui dicen/
tes q̄ ille assertōes p̄nt exponi rationabili/
ter/ addēdo glosas aliq̄s/ sicut exponunt p̄/
positiōes morales de sacra scriptura/ vt il/
la maleficos nō patieris viuere/ q̄ genera/
liter intellecta esset falsa. Addūt p̄ reglā qd̄
nulla p̄positio dānanda est/ q̄ pōt trahi ad
bonū sensum. Sed illa respōtio cū sua ad/
ditione p̄nciosissima est/ z̄ p̄tra oēm ecclē/
siasticū ritū/ qz sic fundabāt se heretici/ pro/
ut vidimus in wicklef et buss/ qui dum v̄z/
gebāt/ confugiebāt ad glosas. Unde pro/
positiōes vniuersales de sacra pagina p̄nt
et debēt aliter exponi/ q̄s p̄positiōes mgr̄i/
Johannis parui/ primo qz scriptura sacra
exponit suas regulas p̄ semetip̄as fm̄ di/
uersos passus scripture z̄ iuxta sacros do/
ctores. Nō sic aut̄ inuenit̄ qd̄ magister Jo/
hannes parui se exposuerit/ imo pōt̄ op̄/
positū p̄siderādo causas dicēdi. Secunda
qz scripture sacre debet talis reuerentia/ qz
non licet eā esse falsam in aliquo sensu l̄rali.
Non sic est de propositione predicti parui
vel alterius doctoris zc. **Finit**

¶ Sequitur declaratio

veritatū que credende sunt de necessita/
te salutis edita per eundem dominum can/
cellarium parisiensem.

D eclaratio cōpendiosa/ q̄ ve/
ritates sint de necessitate salu/
tis credende. que de sola pro/
babilitate tenēde. que de pie/
tate fidei reputande. et q̄ sint
impertinētes iudicāde. Et h̄
sub distinctione vel gradu septuplici. qui
ad quaternariū reducitur. Pro solutiōe dubi/
tatiōis. q̄ nup̄ mouebat̄ i sermone de nati/
uitate br̄e virḡis marie p̄sideratiōe secūda

¶ Primus gradus

Primus gradus veritatū credendarū
est canon totius scripture sacre z̄ singulorū q̄
in ea l̄raliter asserta sūt. Sic videlicet qz nō
stat cū fide vt aliq̄s dissentiat p̄tinacit̄. ali/
cui p̄tēto in eadē scriptura. ad intellectū sp̄/
ritualē. q̄ est verē p̄prie sensus l̄ralis. Si
allegatio q̄rit̄ sufficit illud. **Mat̄. v. Amē**
q̄ppe dico vob̄. Donec trāseat celū z̄ terra
iota vnū aut̄ aper̄ nō p̄teribit a lege donec
oia fiāt. **Sequit̄ Amē dico vob̄. Celū z̄ ter/
ra trāsibūt. v̄ba aut̄ mea nō trāsibūt. Coni**

stat aut̄ qz canō biblic. lex est dei p̄reuelati/
onē habita. cui⁹ assertiōes l̄rales innitun/
tur huic vnico l̄rali p̄ncipio. **Om̄e reuela/
tū a deo est verē. z̄ qz scriptura sacra diuinit⁹**
est a deo reuelata. sic qz in oī sua p̄te. est ver/
bū dei qd̄ trāsire nō pōt. facit ad hoc disti.
ix. decreti capitulis. **Ego solis. Si ad sa/
cras. Et quis nesciat.**

¶ Secundus gradus

Secūdu gradus veritatū ab ecclēia de/
terminataz̄ est. q̄ ab indubitata relatione
ap̄loz̄. p̄ successionē p̄tinuam deuenerunt.
Est aut̄ hec ecclēie autoritas tāta. vt dicret
**Augu. Euāgelio nō credere. nisi me auto/
ritas ecclēie cōpelleret. Quāqz vicissim dici**
possit. ecclēie nō credere. si non autoritas sa/
cre scripture impelleret. Et ita diuersis respe/
ctibz̄. autoritas v̄traqz mutuo se cōfirmat.

Attēdendū t̄m est. qz nō oīa q̄ tradit vel
tolerat ecclēia publice legēda. sunt de necessi/
tate salutis credēda. sic patebit ex q̄nto et ses/
cto gradibz̄ veritatū. sed dūta rat̄ illa q̄ sub/
diffinitiōe iudiciali tradit esse credēda. vt
opposita reprobanda p̄currēt vniuersali to/
rius ecclēie p̄sensu implicite vel explicite ve/
re vel interpretatiue.

¶ Tertius gradus

Tertius gradus est veritatū specialiter
aliq̄b̄ reuelataz̄. q̄ ab illis q̄b̄ reuelatio fa/
cta est. absqz vlla dubitatiōe credēde sunt.
Alioquin nō esset reuelatio. de cui⁹ ratiōe
est vt sit certa. Ceteri vero q̄b̄ nō est huius/
modi reuelatio facta nō obligant credere.
nisi p̄ miraculū vel scripturā sacrā. z̄ p̄ci/
pue p̄ ecclēsiā def̄ certitudo. Sic enī ioh̄es
baptista missione suā oñdit p̄ scripturā p̄/
phetiā. Et ap̄ls p̄t̄erea p̄tulit euāgelii su/
um qd̄ habuerat p̄ reuelationē cū petro et
alijs de ecclēia. nō qz dubitaret de illo euā/
gelio. peccasset enī. Nec dixisset etiā si an/
gel⁹ de celo aliō vob̄ euāgelisauerit anathe/
ma sit. **Sz̄ idō p̄tulit euāgelium suū. vt ap/
probaret p̄ ecclēsiā ad credulitatē aliorū. et**
nō ad suā. qz dixit qz nihil sibi p̄tulerit pe/
trus z̄ ceteri. sz̄ dext̄as dederūt cū cognō/
uissent gr̄am dei q̄ data erat sibi. **Dei/
muz̄ triplex h̄mōi grad⁹ veritatū reducitur ad**
vnū scz̄ ad veritates q̄ credi debēt imediate
et explicite a deo reuelate esse.

¶ Quartus gradus

Quartus gradus continet veritates oēs et singulas q̄ concluduntur ex p̄missis veritatibus in consequētia certa in lumine fidei vel in euidēti lumine naturali quōuis nō in propria forma verborū illic habeant. Quē admodū ista veritas est de necessitate salutis tenēda. q̄ christus habuit neruos et venas. quōuis in scriptura sacra nō habeat in propria verborū forma. Et ita de similibus sine numero. qm̄ ista est euidēs consequētia nedū in lumine fidei sed in lumine naturali apud philosophos ip̄s fuit ver⁹ hō. ergo christus habuit neruos et venas. Propterea sine temeritate fidei vel discrimine fuerunt aliqui quēstiones fidei ad phos/paganos per christianos deducte. qz videre poterāt acuti philosophi. qd̄ ex p̄supposita lege nostra. licet ab eis non credita. consequenter esset dicendū in bona et euidēti consequētia. Et hic est secundus gradus principalis. primis tribus ad vnum reductis.

Quintus gradus

Rursus in quinto gradu q̄ tertius ē modo dicto reponuntur veritates ille q̄ ex veritatibus quadruplicis gradus aūdicti. vel aliq̄bus eaz̄ deducuntur in consequētia tātummodo pbabili vel topica. Vel dū in antecedere ponit p̄positio q̄ ad fidē est impertinēs quōuis supponat esse vera. Dicit autē aristoteli. Illud est pbabile qd̄ oibus et maxime sapientibus vix apparet. nō autē illud qd̄ indoctis videt esse vix dicit pbabile quia stultoꝝ infinitus est numer⁹. Veritas autē omnino impertinēs ad fidē. illa sola dicitur q̄ nec in consequētia euidēti. nec in consequētia pbabili. neq̄ certa. sequit̄ v̄l repugnat. Porro dū p̄positio fidei apponit aliq̄ que nō est de fide. tūc totus qd̄ est vna copulatiua. non pōt simpliciter dici de fide. qz sequit̄ debilitatē partē. vt si in ea esset vna p̄tingēs. tota esset p̄tingēs quōuis cēnt multe necessarie. Dicit̄ nihilominus talis p̄positio ad cuius verificationē requiritur vna p̄positio non p̄tinēs ad fidē q̄ sapit̄ fidei. si sit vera. vel qd̄ sapit̄ heresim si sit falsa. Et sic pōt describi p̄positio sapiens heresim. Ex est p̄positio ex cuius concessione. coassumpto aliq̄ quod nō pōt rationaliter negari. sequit̄ heresim in fide vt si q̄s diceret q̄ b̄tis gregori⁹ non fuisset papa. qz supposito q̄ nō possint rationaliter negari historie dicētes ip̄m fuisse rite electū et

susceptum in papā. licet nō sint de fide. sequitur ista heresim. q̄ rite electus in papā non est nec fuit papa. Vñ nō est p̄positio ita catholica si sibi iungat aliq̄ impertinēs ad fidē. quin totū hoc cōplexū remaneat ad fidē impertinēs. Exemplum vt ista p̄positio. Biblia est falsa. est hereticalis. et si adderet q̄ biblia quā hēt iohānes est falsa. nō esset hereticalis de se. licet dici posset sape heresim. supponēdo q̄ iohes nō haberet bibliam nisi correctā. Postremo in casibus huius quāti gradus et terti sequētis. Verū est q̄ cause fidei referēde sunt ad papā v̄l sacz conciliū. si sup̄ eas fieri debeat determinatio vel articulus artās oēs. Secus i alijs causis. q̄ tres p̄mos gradus et quartū respiciunt. nisi forte p̄ appellationem.

Sextus gradus

Demū in sexto gradu q̄ quart⁹ ē modo dicto. collocantur veritates ille q̄ tantūmodo faciunt ad nutriēdā vel fonēdā deuotiōis religiosam pietatē. q̄ si magis inducuntur ad inflāmandū affectū. q̄ ad instruendū intellectū vbi pietas deuota magis aspiciat quā veritas certa. vbi h̄ vnus reprobat si adesset alferiōis temeritas pusq̄ elucidaret alio modo ecclesiā vel rationē certā ip̄a v̄itas. Aut si sup̄stitionē. h̄ ē religionē sup̄flūā. et vanā induceret. Vñ sicut dicit aristoteli. Nihil refert quedā falsa. pbabiliora eē quibusdā veris. Ita nihil refert. quedā falsa. pie credi. non q̄ ea ratioe q̄ falsa sunt. vel si sciunt esse falsa credi p̄nt. p̄cul h̄ a pietate fidelium. Sed cadit existimatio. vel pia credulitas. nō super veritate vel falsitate. s̄ t̄m̄mō sup̄ apparentia vel pbabilitate. Et h̄ vtiq̄ nō est periculosus vel falsus. qz stat de apparentia et pbabilitate dū falsitas vel v̄itas ignota est. Propterea sapientissime dicit hieronimus q̄ de talibus eligibili⁹ est pie dubitare. q̄ temere diffinire. Sic stat qd̄libet contradictoꝝ esse pbabile. et vñ stat cū altero. non in veritate s̄ i pbabilitate. Sic diuersis respectibus. vtrūq̄ contradictoꝝ credi pōt cū fidei pietate dū nō sit anim⁹ ab assertioe p̄tinaci alien⁹. Respicit autē iste gradus legēdas et miracula sc̄toꝝ. v̄itas patz. visiones deuotaz̄ p̄sonaz̄ recitatiōes et opinionēs sacroꝝ doctoꝝ q̄ oīa suscipit ecclā et legi p̄mittit nō q̄ determinet talia de necessitate salutis eē credēda. s̄ qz p̄ficiūt ad cōmouēdos affectus p̄ios fidelium. et in edificatiōe

Que veritates sunt credēde

ipoz. dū in talibus nihil de certitudine sci-
tur esse falsum. q̄uis etiā nesciat illud certi-
tudinaliter esse verum quod oportet. nec
vt tale credendū proponit. Ita q̄ maḡ hic
attendit id qd̄ pia recogitatioe fieri potuit:
q̄ illud qd̄ factū est. Et hoc apud oratores
creberrimū reperit q̄ ex alioz psonis dicunt
ea nō q̄ psona dixerūt: sed q̄ dicere potuerūt:
sicut in legēda b̄tē Agnetis et beati Seba-
stiani et similibus continetur.

¶ Sequuntur alie pro-
positiones corollarie que particulari⁹ ma-
teriam elucidant.

Primum corollariū

¶ Falsum blasphemū et hereticū est asse-
re q̄ sensus l̄ralis sacre scripture sit aliquā
do falsus. patet ex dictis. in primo gradu et
qm̄ fm̄ augustiniū. solūmodo pōt ex sensu
l̄rali sacre scripture. efficax argumentū su-
mi. Non autē esset efficax argumentū si sen-
sus l̄ralis nedū in dubiū. sed in falsum ver-
teret. At vero ppter concordantiā alioz
si videant aliter dixisse. dicimus. q̄ aliō est
litera. aliud est sensus l̄ralis. Vel q̄ de sen-
su l̄rali scripture sacre improprie locu-
ti sunt. Est enī sensus l̄ralis. vere et p̄p̄edi-
ctus ille quē sp̄s sanctus p̄cipaliter intē-
debat: et qui ex circūstantijs l̄re scripture sa-
cre trahi pōt et debz̄ sicut expositores sacri
fecerūt atq̄ docuerūt. Alioq̄n periret om-
nis soliditas probatōis a scripture sacra si-
cut arguit Augustinus. ad hieronimum: et
habet̄ dist̄. ix. Si in aliq̄ sensu suo l̄rali
esset falsa: q̄ p̄p̄icū est q̄ falsum nihil p̄-
bat. et respōdens poterit semper dicere ad
antecedēs sumptū. de sensu l̄rali scripture.
q̄ sensus l̄ralis b̄n̄ est falsus: et ita nihil pro-
bat. q̄ regula nō tradit ab aduersarijs quā
do est falsus et quando verus.

Secundū corollariū

¶ Falsum blasphemū et hereticū est asse-
rere. q̄ de notis p̄ experientiā vel de euide-
tibus p̄ rationē naturalē nō sit fides etiam
proprie dicta. Licet nō sic sub ratioe expe-
riētie. vel euidentie ratiois naturalis fides
habeat. sed alio respectu. innitēdo sc̄z diu-
ne reuelatiōi. put fides est ex auditu fidei p̄
verbū xp̄i. ad Ro. ix. Patet qm̄ p̄cepta de-
calogi. euidentia sunt in lumine naturali. et
ista. Deus est. Similiter q̄ roma fuerit v̄l

hierlm̄ fuit notū est p̄ experientiā. Nec ni-
hilominus put nob̄ in scripture sacra tra-
dunt. tanq̄ approbata p̄ ecclesiā: sunt cer-
ta fide tenēda. qm̄ credulitas oim̄ tradito-
rū in sacra scripture innitit huic p̄ncipio so-
lū credito et naturaliter in euidentia. q̄ tota sa-
cra scripture a deo reuelata est. Remanet eni-
dēs totū sub hac credulitatis ratioe. Un̄
consequēter inferri posset q̄ tot sunt arti-
culi fidei. q̄t sunt veritates p̄tēre in scripture
sacra. nisi forte fiat restrictio acceptio. arti-
culoz fidei. p̄ illis tm̄mō vitatibz̄ q̄ p̄tinēt
in simbolo aploz q̄ sc̄z de directo. et immes-
diate respiciūt mysteriū gl̄ose trinitatis et in-
carnatiōis b̄ndictes̄us eadē sit vtrobz̄
generalis. ratio credēdi. sc̄z diuina reuelati-
tio. In tantū. q̄ sub hac ratione nō minus
alie credēde sint firmiter h̄ est absq̄z formi-
dine de opposito. p̄positiōes p̄tingētes de
futuro q̄ p̄positiōes necessarie. Sicut ap-
paret de ista. resurrectio mortuozum erit.

¶ Possent p̄sequēter inferri plurima. qua-
lis sit vel nō sit autoritas p̄dēdi articulos
fidei. et si possit fieri nouus articulus. Si p̄-
terea possit fieri p̄positio heretica de nō he-
retica. Si deniq̄ possit esse aliq̄s nescien-
ter hereticus. et ita de plurimis que breui-
tas iubet omittere.

Tercium corollariū

¶ Falsum blasphemū et hereticū est asse-
re q̄ p̄cepta decalogi nō sint de fide etiā p̄-
prie dicta q̄uis reputari debeāt euidentia i-
lumine naturali. patet ex declaratiōe p̄missio-
rū. Un̄ Mat̄. v. Qui igit̄ soluerit vnū
de mandatis istis minimis. et docuerit sic
hoīes. minim⁹ vocabit̄ i regno celozū. Et
accipit̄ ly minim⁹ negatiue. i. null⁹. et ita se-
parat⁹ a regno celozū. quod est ecclesia et he-
reticus iudicāndus si se nolit corrigere.

Quartū corollariū

¶ Falsum blasphemū et hereticū est asse-
rere q̄ assertōes opposite p̄ceptis decalogi nō
sp̄ciet̄ ad fidē tanq̄ repugnātes fidei. Aut
q̄ nō sint iudicio fidei reprobande. Et q̄ in-
dices ordinarj. nō habeāt sup̄ his reprobande
di et p̄dēnādi facultatē. vbi notorie scādali-
sant. Patet ex p̄missis. Addito q̄ assertio
p̄positiōis ad vnā p̄tē notat fixā adhesionē
cū remotiōe pbabilitatis alteri⁹ p̄tis. Et h̄
falsis p̄positiōibz̄ sine manifesta temeritate
et p̄tinacia neq̄ fieri pōt. Primum co-

rollarium sequens ex quarto gradu qui secundus est si tres primi reducuntur ad unum.

Primum corollarium.

Obligat aliquis, certa et explicita fide, tenere nullatenus dubitare et sub pena heresis, quod aliqua propositio vera est de qua alius potest ad tempus sine culpa dubitare. Et hoc specialiter in exemplo triplici potest ostendi, sicut in triplici propositione corollaria subsequitur.

Secundum corollarium.

Obligat aliquis utputa theologus exercitatus in scripturis sacris legendo et considerando eas, certa et explicita fide tenere et nullatenus dubitare multa de quibus simplex et idiota requisitus rationabiliter, si non pertinaciter dubitaret ut quod thobias habuerit canem, vel aaron barbam, vel archa testamenti de pilis caprarum coopturam. Dat enim circa hec regula quod dubius in fide infidelis est, quod intelligitur ubi dubitat aliquis illa que tenet explicita fide credere, sicut oportet in multis presertim in doctoribus et prelatibus.

Tertium corollarium

Obligat aliquis, utputa canonista exercitatus in determinationibus sancte ecclesie legendis et considerando eas, certa et explicita fide tenere, et nullatenus dubitare multa de quibus simplex et idiota, imo et theologus aliquis in casu requisitus rationabiliter si non pertinaciter dubitaret. Patet ut precedens. Et sic dicendum est de exercitatis in predicacionibus et narrationibus publicis nisi fidei, quibus etiam essent laici, quam ad plura explicita credenda tenent ceteris paribus que taliter vel aliter non instructi.

Quartum corollarium

Obligat aliquis, utputa doctus et exercitatus in logicalibus, moralibus et prudentialibus scienciis certa et explicita fide tenere et nullatenus dubitare multa de quibus simplex et idiota, vel sic non exercitatus, rationabiliter dum sine pertinacia dubitaret. Ratio autem precedentium omnium una est, quod cui plures committitur ab eodem plus exigitur. Qui reputari debet una sequentia deducta ex scripturis sacris vni magno logico vel philosofo, vel theologo evidens vel certa esse quam aliquis idiota vel in exercitatus poterit ad tempus vel falsam vel solam probabilem et incertam reputare. Denique sequitur ex his omnibus quod iudicium et conclusioes fidei, licet autoritative spe-

ctet ad prelatos et doctores, spectare tamen potest ad alios que theologos delibatio, sicut et cognitio super his que fide respiciunt. Ita etiam ut ad laicos hoc posset extendi et plus aliquando que ad multos clericorum.

Primum corollarium

Rursus corollarium unum ex precedentibus. Et officio dignitatis episcopalis, tenet prelatus cognoscere, tenore preceptorum decalogi, nedum implicitate sed explicitate, presertim cum in consecratione sua profiteatur utrumque testamentum se scire, veteris et novi. Quod si nesciat vel dubitat ubi non est dubitandum, proinde reddat inexcusabiliter, attento quod de talibus princeps apostolorum dixit: parati dare satisfactionem, omni poscenti rationem de ea que in vobis est fide et spe. Unde etiam secundum iura humana, non admittit aliquis allegans ignorantiam in illis que ex officio suo, statu vel gradu scire debet.

Secundum corollarium.

Ex officio doctorialis autoritatis in theologia, tenet doctor cognoscere, tenore preceptorum decalogi, nedum implicitate, sed explicitate et paratus esse debet reddere saltem doctrinaliter rationem, iuxta intellectum communem doctorum. Nec in contrarium excusatio ignorantie, proficere tali debet.

Tertium corollarium

Stat aliquem posse reputari vehementer et rationabiliter suspectum de heresi, dum dogmatizat doctrinam aliquam vel de ipsa dubitat, ubi vel quando aliquid similia faciens vel dogmatizans vel dubitans suspectus in fide nequaquam haberi deberet. Patet in eruditis, professoribus sacre scripture et sacrorum canonum, et in habentibus revelationem specialem, respectu non eruditorum rudium, atque simplicium et in prelatibus quibus a nemine est obligatio ista sciendi, nedum implicitate sed explicitate.

Quartum corollarium

Stat in hoc sacro Concilio constantiensi, reperi quosdam, que circa dilacionem reprobationis nove assertionis denunciatarum, in materia homicidii, pueri et infidiarum mortalium, nequaquam culpandi sunt, quam aliorum expectabant iudicium, ubi tamen non possunt alij de favora et suspitione pravitatis heretice vehementer, vllatenus excusari quoniam ad eos spectabat provisiōis modus et pondus huius negotij.

Autoritates pro primo gradu.

Augustinus ad hieronimum epistola. viij. distin. ix. decreti. Ego solis illis libris scriptoz. i. scriptozibus qui iā canonici appellant didici hūc timorē. honorēq; referre. vt nullū eoz scribēdo errasse audeā credere. Idē i epla ad hieronimū. Si ad sacras scripturas vl' causas. admissa fuerint vel officiosa mēdacia. qd in eis remanebit autoritatis? Que tandē de scripturis illis. sentētia profereť. cuius pōdere. i. scripture autoritate cōtentiose falsitatis cōteret improbitas? Idē eadē distinctōe de vnico baptis. libro. ij. Quis nesciat sanctā scripturā canonicāz tam veteris q̄ noni testamēti certis terminis suis cōtineri. eāq; posteriorib; oibus epoz lris ita pponi. vt de illa omnino dubitari z disceptari nō possit vtrū verū. vel vtrū rectū sit quicqd i ea scriptū pstitit esse. Epoz aut lras q̄ post cōfirmatū canonē. vel scripte sunt vel scribuntur z psermonē forte sapiētiore cuiuslibet in ea re peritioris z p alioz epoz grauiore autoritatē. doctiorēq; prudentiā z p concilia licere repbēdi si quid in eis forte a veritate deniatum est.

Nota descripiōes

aliquas q̄ sequunt ex pmissis. Veritas catholica pōt describi. q̄ est veritas habita p diuinā reuelationē imediate vl' mediate. explicite in propria forma verborū. vel implicite in bona et certa consequentia.

Fides p habitu infuso describit. q̄ ē habitus supnaturaliter infusus inclinās ad credendū catholicis veritatibus Fides pro actu describit. q̄ est assensus verus et certus catholice veritatis ex infusa fide pueniēs. Fides p habitu acquisito sic describit cōformiter ad descriptiones q̄s dat phs de scia. arte et sapiētia. Q̄ est habitus verus z cert⁹ p auditū verbi xp̄i acquisitus si cut dicit apls q̄ fides est ex auditu. z auditus p verbū xp̄i. Et augusti. dicit q̄ p scripturā sacra fides saluberrima gignit. Dicitur verus. ad differētiā erroz. Cert⁹ ad differētiā opinionū. Adquisitus p auditū verbi xp̄i. ad differētiā sciētie. artis. sapiētie et intellectus. Fides p obiecto. q̄nq; dicit ipa ppositio credita. vel aggregatio multozum credibiliū seu veritatū catholicarū

vt hic. Nec est fides catholica rē. Q̄nq; dicitur ipa res significata p propositionē creditā seu catholicam. Et ita nulla res est q̄n possit cadere sub fide. Q̄nq; dicit ipa ratio credēdi. et hec vna est oim credibiliū. scz autoritas prime veritatis reuelātis q̄ nūc videtur in enigmate. Et sub hac ratioe dicit fides argumentū nō apparentiū. Secus erit dū videbimus facie ad faciē. Veritas imprinēs ad fidē est que necsequit nec repugnat ad catholicas veritates. Veritas sapiēs fidē est veritas p̄tinens aliqd vel aliqd que sunt pprie de fide. cū aliquo vl' aliquib; adiunctis que non prinēt ad fides seu catholicā veritatē. Et opposita falsitas dicit sapiēs heresim. si id quod adiunctus est sit tale quod nō possit vel debeat ratiōnabiliter negari q̄uis nō sit de fide.

¶ Finit.

De terminatio in

Concilio constantiensi.

Ecclesia vel generale Conciliū dum dicitur aliqua regitiua. ecclesiā concernentia. Papa nō est sic supra iura positiva q̄ possit sic pro libito disponere dissoluere: talia dictata p ecclesiā. eo modo et intentiōe. q̄ bus dictata. conclusaq; sunt. Ecclesia vel generale conciliū q̄uis nō possit tollere plenitudiez p̄t̄s papal. a xp̄o supnaturaliter z misericorditer collate. pōt m̄ vsu ei⁹ limitare sub certis regulis ac legibus in edificationē ecclesie. Et in hoc est tot⁹ ecclesiastice reformatiōis stabile fundamentū.

Incipit tractatus

magistri Johānis de Berson. de protestatione circa materiam fidei contra hereses diuersas.

Prologus

Protestatio seu reuocatio generalis/aut cōditionalis/ q̄ querit nōnunq; assumi tāq; velamē iniquitatis/ z ad excusandas excusatiōes in peccatis/ p̄sertim ab hereticis. p̄posuimus declarare sub aliqb; cōsideratiōib;. qd protestatio generalis. qd cōditionalis reuocatio iuuat vel iportat. maxime dū in h sacro Cōstā. cōcilio/ sentim⁹ q̄ hereses vt cācer serpūt. z sub b̄mōi protestatiōib; delitescere q̄rūt/ iūctis p

relatiōibz q̄ sub terminis iur̄ positū velut in causis p̄phanis sedulo p̄curant̄, vt nō p̄tinus in lucem prodeat veritatis catholice species atq; decus. **Finit proemium.**

Incipit tractatus

Prima consideratio.

Rotestatio circa materiam fidei / de qua sola nūc intēdimus / est q̄dam professio seu confessio facta exteri / ad ostēdendū qd̄ de fide p̄ritās sentiat interi⁹. in p̄ra illud apli ad Roma. v. **Corde creditur ad iusticiā. ore autē cōfessio fit ad salutē.** Et sic ad salutē vt dixerit xp̄us **Luce. ix.** Qui me erubuerit et sermones meos. et filius hominis hūc erubescet coram angelis dei. **Quo** contra **Bartheo** teste dicebat **Barthei. v.** Qui me cōfessus fuerit corā homibz / p̄fitebor et ego eū corā p̄re meo. **Et** quibz elicit q̄ sicut credere cadit sub p̄cepto. sic cadit fide exteri⁹ p̄fiteri semp̄ quidē. s; nō ad semp̄. cū sit affirmatiū p̄ceptū. **Obligat** autē semp̄ et ad semp̄ dū ex omisiōe p̄fessōis libera / dispēdiū fidei / vel salutis detrimētū p̄babiliter imineret. vt corā tyrānis. corā hereticis. corā iudicibz. corā pplis. fides ē diuersimode palā p̄fiteāda. defendēda. testifi cāda. et ex officio p̄dicāda. **Notet Augusti.** sup̄ illud apli. oportet hereses esse. p̄me ad **Corin. ij.** **Et** recitat. **xxij. q. vlti. ca. finali** **Faciūt** p̄ hoc dicta sc̄pture **Johis. v. sc̄da** **Petri. ij.** **Malach. ij.** **Ezechie. ij. et. xxij** et alibi sine numero.

Secunda confide.

Rotestatio generalis vel specialis de ip̄a fide. nō infert q̄ prestans errauerit / similiter nec reuocatio cōditionalis. **Hoc** est itaq; p̄spiciū. qm̄ hō qn̄ tūcunq; fidelis. dicere p̄ōt. prestoz q̄ nihil intēdo dicere nec puto dixisse p̄tra fidē. et si oppositū p̄tingeret vel p̄ngisset. illud ex nūc reuoco / vel retracto. **Sic** inueniuntur doctores catholici qn̄q; dixisse. imo et quotidian⁹ mos apud exercitātes se in actibus theologie scolasticis sic se hēt / in q̄bz frēqn̄ ter null⁹ ē aut fuit de errore notat⁹ q̄ sic p̄tē stat⁹ aut reuocat. **Nihilomin⁹** aduertēdū ē q̄ refert prestari vel cōditionaliter reuocare / circa ea q̄ clarissime et explicite sunt de fide. sicut q̄ de⁹ est oipotēs. q̄ prim⁹ ē diligēdus. **Aliter** v̄o circa ea q̄ disputabilitatē v̄l difficultatē hnt̄ aliquā. **In** primo siquides

casu fas est dicere cū ap̄lo ad **Galla. ij.** **Si** quis vobis aliud euāgelizauerit etiā angelus de celo anathema sit. **Quo** circa veniunt irridēdi qn̄q; / imo et corripēdi nōnnulli q̄ cōclusiones theologicas posituri / dicūt **Protestoz** q̄ nihil volo vel intēdo asserere sed tūc disputatiue loqui. **Deinde** ponunt talē aliquā cōclusionē. **Deus** est oipotēs deus est trin⁹ et vnus. quasi videlicet cōclusiones tales nō in certissima credulitate. s; sub probabilitate tradi possint. **Deniq;** sic est iudicandū de oibz ad q̄ p̄fiteōs fidē suam / obligat̄ explicite credere / vel ex officio vel ex eruditōe / vel ex diuina reuelatione. vel ex aliq̄ tali mō **Alioq;** sic dubi⁹ in fide infidelis est. sic et dubie p̄fiteōs certā fidē. **Neq;** tūc negādū est qn̄ protestatio seu submissio reuerēntialis / fieri possit. sic egit apostol⁹ cōferēdo euāgeliiū suū. de q̄ p̄ reuelatiōnē cert⁹ erat cū petro et alijs aplis. q̄b; tamen oppositū si fieri potuisset / dicētibz nequaq; credidisset.

Consideratio. III.

Rotestatio generalis d̄ fide stat cū errore p̄ticulari circa eā. et similiter cōditionalis reuocatio. **Vidimus** hoc et videmus in ip̄is hereticis. q̄ errāt videlicet pertinaciter contra fidē circa ea q̄ tenent̄ explicite fide tenere / exteri⁹ p̄fiteri. quoz nihilomin⁹ vox ista est / **protestoz** q̄ esse volo bon⁹ catholicus. et si scirem ali quid esse p̄tra fidē. illud statim vellē reuocare. sic **Arrius.** sic **Sabellius.** sic heretici n̄ri ip̄is p̄lezq; dixerūt. q̄s tūc dānatio iudicialis interemit / vel p̄didit. **Daf** ad cōsideratio nē hāc ratio talis. qz stat q̄ aliq̄s credit aliqd̄ in generali. vt q̄ fides catholica vera est / et p̄ hac mori vellet. q̄ nihilomin⁹ in speciali credit de aliq̄ veritate catholica q̄ nō sit de fide / errās p̄tinaciter circa illā. **Si** mile dicit **Aristoteles** q̄ p̄tingit aliqd̄ scire in generali / et illud vel nescire. v̄l de illo dubitare in p̄ticulari. **Exēplū** est de ista. **Dis** mulla est sterilis. h̄ aial nō est sterile demōstrata mula quā aliq̄s putat esse pregnan⁹ tē ob turgidū vētrē. et nescit vel nō aduertit hāc esse mulā. et ita sicut in h̄ casu iste nesciēter errat. sic et aliq̄ de quibz loquimur dicuntur nesciēter heretici prout infra docebitur.

Consideratio. IIII.

De protestatione

Protestatio generalis de fide, non sufficit ad purgationem erratis pertinaciter, sic nec conditionalis protestatio. Sequitur hoc ex precedenti. **Quid** etiam ratio talis est, quod debet erras particulariter et explicite circa ea que sunt fidei, querere cauta sollicitudine veritatem fidei, et obedire que sit/ac sufficenter edoce, tam credendo interius, quam exterius profitendo. **Alioquin** ostendit se non paratum corrigi. **Ostendit** quoque se non credere sacre scripture catholice, dum non credit eis que sufficenter contineri monstrant in eadem scriptura, formaliter, vel in consequentia euidenti seu certa, quam si non corrigat per hanc regulam scripture, nihil reliquum est per quod ad viam veritatis reducat secluso miraculo. **Denique** talis prestans seu conditionaliter reuocans, dum facit vel dicit oppositum sue protestationis ac reuocationis, patet ipsum non inde iustificari, sed magis infici, cum sit ipse sibi in contrariis. **Rursus** talis alios per huiusmodi protestationes et reuocationes ab errore non reuocat, neque scandalum datum tollit, neque captiuat intellectum sub deo in obsequium fidei. **Stat** enim talis protestatio cum infidelitate, cum scandalo, cum timore et arrogancia. **Propterea** statutum inuenitur in sacris canonibus, quod errantes dum correcti recipiebant, dabatur libellum sue confessionis absolute de fide et abiurationis de errore. **Recte** quidem, sicut et in foro penitentiali non sufficit sub conditione facta confessio, dum aliquis scit vel scire debet absolute quod peccauit, secus ubi non habetur certitudo, sed scrupulus aliquis timidus, et vacillans, nesciens si hoc fecit, vel malo modo fecit, quemadmodum circa cogitationes carnis, quas in continens sensit, trepidat, vel ignorat si consensit, quo casu sufficit conditionalis confessio et salua veritate doctrina. **Breuo**, Bonarum mentium est inquit agnoscere culpam, ubi culpa non est. **Docet** penitentiam quasi pro culpa recipere quasi reus esset. **Sed** opponitur contra considerationem de nesciente heretico, qui mentiretur contra conscientiam, si reuocaret. **Responsio** plana est, quia tenet conscientiam deponere, ex quo supponitur quod pertinax est secus ubi quis errat non imputabiliter, quod pro tunc non tenet conscientiam dimittere sed bene postmodum dum mouet legitime. **Facit** pro consideratione. **Calixtus** sicut habet extra de pe, et re, ca. i. **Danifesta** peccata non sunt occulta correctione purganda

nec sub conditione.

Consideratio. v

Protestatio generalis et conditionalis reuocatio, veraciter facte, sufficiunt ad excusationem aut purgationem, dum prestans et conditionaliter reuocans errat circa ea que non tenent explicite credere, vel absolute confiteri. **Declarat** hoc in illis, que promptum habent animum, statim obedienti veritati cognite, ut si theologus aliquis vel non theologus erraret circa unam propositionem in biblia positam. **Exempli gratia** quod samuel vicit in rege ipse saul, vel quod dauid fuit pastor omnium, non ideo diceret statim hereticus, quod forte nunquam vidit vel audivit textum illius scripture, sed postquam ostendit in textu sic haberi, continuo credit et assentit, et ita protestatio et conditionalis reuocatio saluant eum, ne pertinax esse vel fuisse condemnetur. **Pertinax** dum de ignorantia sua potest afferre sufficiens documentum, alioquin forte iudicaretur apud homines pertinax fuisse, apud deum vero maneret innocens. **Propterea** positum est in consideratione hoc adverbium, veraciter, per quod excluduntur, qui non ex animo, sed sic et inaniter protestantur dissidentes in semetipsis corde, voce, et opere.

Consideratio sexta.

Protestatio generalis de fide, que dicitur aliquid sufficit mihi fides ecclesie, sufficit quod saluetur in fide parentum, sufficit mihi dicere credo in deum, non saluat spiritus hominum, prestantes etiam si non errant. **Deducit** hoc, quod non sufficit sola fides generalis et implicita sed explicite requiritur apud istos que de minimis, apud alios amplius. **Utrum** symbolum generale apud omnes capace rationis est illud, quod posuit apostolus ad Hebr. xi. **Credere** enim oportet accedere ad deum, quod est in quatenus se remunerator sit. **Porro** apud christianos que habet scripta est aptior reuelatio de credendis, non sufficit hoc symbolum, sed debet explicite credere symbolum apostolorum, et illud addiscere, pertinax ut veniunt ad annos discretiōis, sic ab initio dum baptizabantur adulti fiebant pertinax catholici, profiteres explicite fide sua quemadmodum, pro puulis patrum nunciatum. **Deinde** sunt multa de fide per uniuersos penitentianos, promulgata in predicacionibus, in picturis, in mutuis relationibus seu collationibus, in obseruationibus autentice celebritatum sanctorum, et ita de reliquis. **Hec** autem talia que publice fiunt non est licitum sicut dicit canonicus ignorare. **Non** enim

excusarent laici si non crederent infernum esse. si non bonos angelos. si non malos. si non sanctos et sanctas. Si non preterea decem precepta legis iuxta planum et textuale eorum intellectum ut quod non est idolatrandum. quod non piurandum quod non occidendum. quod non furandum. quod non mechandum. et ita de reliquis primis impressionibus. legibus. ac inscriptionibus nature / quibus nemo capacitatis maxime postquam sibi traditi sunt per doctrinam / permittit ignorare. Amplius vero sunt alii quos ultra simplices et commune vulgus hominum / necesse est habere fidem explicitam de plurimis / multiplici et specialiter quadruplici ratione. Primo propter officium pastorale super alios / ut pascant eos in fide et doctrina / et ab hereticorum argutijs sapienter defendant. Constat enim quod alii sunt in ecclesia ad hoc obligati ex officio. alioquin non esset sufficenter instituta. Isti autem sunt prelati / iuxta quod presertim veteris et testamenti scire / quod et apostolus sepius explicuit dum timotheum et titum carissimos discipulos instrueret / et universis regi / in quo posuit nos spiritus sanctus / cuius episcopus regere ecclesiam dei debet. Deinde secundo sunt doctores / in sacris litteris professores / quos ignorantia non potest excusare / quin sciatur explicita plurimas veritates contentas in biblia / et alias ex eis deductas. Alioquin doctoris nomen et gradum danabiliter et inexcusabiliter usurpareret. Proinde sunt alii de statu etiam laicali / quos oportet multa scire de legibus divinis preceptorum moralium / de articulis et explicite propter susceptum ab eis officium. ut quod rectores populorum. quod iudices eorum. quod consilarii vel assessores sunt eorum dem rectorum. et iudicum / in causis varijs / criminalibus atque civilibus. quod animadvertens salomon perivit a domino cor docile / et intelligens ad faciendum iusticiam. et ad faciendum iudicijs. Est itaque regula quod nullus ea que sunt officij sui permittit ignorare / que regula respicit nedum prelatos maiores / aut principes superiores. sed minores et inferiores / in utroque statu / clericali ut sunt curati et professores in foro penitentie. et in statu laicali ut prepositi vel ballivi. Postremo surgit quarto generalis obligatio ad credulitatem aliquorum explicitam. non ex solo gradu hierarchico / sed ex alijs donis gratuitis. ut sunt vivacitas ingenij naturalis. ut iudicium solers. ut vis gnomica vel epichekes. ut particularis eruditio / ut vehemens applicatio ad scripturas

sacras canonicas vel civiles. Sic enim veritate habet illud Gregorij. Tantum ab unoquoque deus exigit quantum dedit. Quo fit ut perspicua sit consideratio / que dicta est adversus reprobam nonnullorum perfidiam vel taciturnitatem. qui dum fides confitenda venit explicita. se in implicita latere tutos putant aut qui talentum multiplicis doni naturalis vel gratuiti. quod multiplicandum / susceperat a domino spiritualibus incrementis / defodiunt in terram superuacue vel nomine curiositatis temporalis. sibi blandientes quod in fide non errant. quippe de ea nihil sciunt. curant vel interrogant. Notetur pro consideratione sanctus Thomas. ii. ii. q. ii. arti. vii. Explicatio inquit fidei ad inferiores homines. oportet quod veniat per maiores. quod probat autoritate Dionysij / concludens quod oportet eos plenius habere noticiam de credendis et magis explicita credere.

Consideratio VII

Protestatio generalis / seu conditio nalis reuocatio que dicitur ab aliquibus / pertinaciter errantibus. Si hec veritas mihi nota esset / scit deus quod libenter eam corde credere ad iusticiam / et ore confiterer ad salutem. non excusat tales apud deum vel homines. Fundat hoc super illud evangelij ecce venit hora et nunc est ut omnis qui vos interficit arbitretur se obsequium prestare deo. Sic apostolus prius errans in christianorum persecutione iudicabat de seipso. Sic ad iudeos loquens dicit. et nunc scio fratres quod hec per ignorantiam fecistis / quos tamen non excusabat de nece christi. dum alibi dicit. Ignoratis ignorantibus. Erat quippe iuris ignorantia affectata crassa vel supina. Sic heretici dum se mortitradunt per defendendis erroribus suis / arbitrantur se catholicos et mereri. habent quippe zelum prout dicit aliquibus testimonium paulus. sed non secundum scientiam. quare non secundum scientiam. Mirum quia scientie dei (que est scriptura sacra) suam sophisticam scientiam sic preponunt / quod eidem nolunt esse subiecti. quis aliter sint sibi met conscius / non tamen in hoc iustificati / quod mentitur iniquitas sibi.

Consideratio VIII

Protestatio generalis / seu conditio nalis reuocatio / quandoque sufficiunt excusare protestationes apostolorum

De protestatione

exterius/quē non excusat in interiori foro de^o/et ecōtra. Cōsurgit hec varietas. qm̄ aliter iudicat deus/aliter hō deus inspicit corda et scit quid intus agat. cōformiter ad protestationē seu reuocationē aut difformiter ad eā. Humanū vero iudiciū id spectat quod foris est. et vñ certificari pōt p signa testes/voces et opa. Quo fit vt vere credēs interiorius et explicite. qñq; nō possit h̄ ostendere ptra testes et signa/aliquū aut fit econtra. vt q̄ veraciter est hereticus i corde/ ille humano testimonio p allegationē ignorantie vel aliter catholico cōfessat et absoluat. Qualiter autē debeat aliq̄s pbare q; nō fuit p̄tinax p allegationē ignorantie vel simplicitatis hoc magis iuribus posituius cautum est/ q̄bus inter cetera dicit q; allegans ignorantia pbare debet illā. Tradūt similititer/ q̄bus argumētis testibz iudicijs pnt et debent iudices ecclesiastici p̄tinaciā conuincere p̄sentē vel p̄teritam in errante.

Consideratio. IX.

Protestatio specialis de fide/ sicut et absoluta reuocatio de errore req̄runt ad iustificationē illi⁹ q̄ p̄tinax errorē absolute tenuit in verbis et in factis q; si legitime monit⁹ facerere nūit ipse pertinax cōfessus est. Ostēdit p̄ma ps tali ratione. Nulla protestatio seu reuocatio q̄ cōis est oibus catholicis. sufficit ad iustificationē errantis i fide p̄tinaxiter et explicite duz hoc scit aut scire debet. qm̄ nō est idē iudiciū de catholico et errante/ sicut nec innocente atq; p̄ctore/ respectu cōfessionis sacramentalis. Cōstat autē protestationē generalē cuius reuocatioē conditionali ab oibz catholicis. sine mēdatio. sine diffamatione fieri posse. Requirit igit p̄ errantibz specialior reuocatio. Altera ps manifesta est/ q; talis nō oñdit se q̄rere cauta sollicitudine veritatē. sed forte quadā dissimulationē palliata velamine reuocatioē h̄mōi cōditionalis q̄ ad veritatē nō est nisi quedā protestatio fidei generalis/ et non p̄prie reuocatio. q; conditionalis nihil ponit. Facit pro hoc quod dictuz est sup̄ius consideratione q̄ta circa finem

Consideratio. X.

Protestatio catholica de fide/ cū reuocatioē particulari et absoluta de errore/ licet iustificet errantē q; mō non sit habendus pertinax aut hereticus/

nō absoluit tamen qm̄ talis extiterit. Pre-supposita notorietate prime partis in vtroq; foro dei et hominis. q; talis corrigit et obedit veritati/ neq; tenet plus errorē quē deserit p̄ absolutam reuocationē. deducit altera pars. Cōstat itaq; hoc solo priuari deū/ facere. scz p̄terituz non fuisse. vt notat Hieronimus et salomon. quisquis igitur fuerit de p̄terito sic adherēs errori suo cui⁹ oppositum tenebatur explicite fide tenere aliquo modo dū p̄tracto. quod persistebat i illo errore monitus etiā legitime/ vel edocutus/ seu fraternaliter/ seu doctoraliter seu iudicialiter/ p̄ scripturā/ sacram/ p̄ rationē euidentē aut aliter. talis vere fuit p̄tinax i errore. et ex consequenti nedum hereticus. sed hereticus. propterea quantūlibet emēdetur nunc/ potest declarari fuisse talis. atq; hereticorum penes subijci. sub perpetua carcerali custodia/ vel aliter/ sublat⁹ sibi q̄buslibet dignitatis officij vel honoris insignibus. Solet tamen apud ecclesiam/ misericordia superaltare iudiciuz p̄sertim humilitate reuocantis errorē sponte/ palam et absolute prospecta. **O**si dixerit protestans huiusmodi/ **E**cce paratus fui semper audire ecclesiam. audire determinationē sedis apostolice. vel sacri cōcilij/ qualiter accusor nunc de p̄tinacia circa doctrinam aliquā/ p̄iusq; fuerit hoc modo declarata. difinita. et iudicata. Quid enī mihi de inferioribus iudicijs/ quid de doctoribus. et errorum diffinitionibus/ quibus obedire neq; astringor. vt qui subiectus ei nō suz. sed prelatuz vt ipi. doctor vt ipi. Sic blandit p̄tinax arrogātia sibi/ sic se fallit et alludit tanq; videlicet nihil explicite credendū sit nisi papa p̄t. nisi cardinalis illud sub prescisa verborū forma snialiter dāauerit. Est itaq; lōge alit. iuxta deductionē illoz q; p̄bāt nullā inueniri posse nouā heresim. q; q̄cūq; def̄ illa pus erat sc̄pture sacre p̄traria ab ipaq; dānata. sicut modo dicēte Augustino. si quid nouū est hic. scilicet in scriptura sacra dānāf. **F**atemur nihilomin⁹ posse fieri declaratoē nouā. tā doctrialit⁹ q̄ iudicialit⁹ aliq̄ heresi/ q; sc̄pture sacre p̄pugnāf est q̄ declaratio et si fieri habeat p̄ncipaliori ac superiori auctoritate generalit⁹ obligante per sedē apostolicā et sacrum conciliū. **F**it nihilominus quotidie legitima declaratio talis/ per doctores et expositores sacre scripture ac p̄ prelatos inferiores. q̄s opoz

ret explicite multa scire ad instructionē po-
puli sui. **D**eca autē declaratio et si nō obliget
vt precise talis est/alienos, obligat tamen
vt conuincit esse facta cōformiter ad sacra
scripturā/que est antecedēs, quo concesso/
si cōsequentia negari rationabiliter neq̄t/
concedēda est consequēter explicita cōclu-
sio/que declarat et inferit/qm̄ ex veris nō se-
quitur nisi verum. Itaq̄ si quis diceret, q̄
christus nō habuit neruos, aut q̄ om̄is pu-
er non baptizatus pōt licēter occidi/aut q̄
pro bono cōmuni licitū est falsum dicere.
Talis p̄seuerās post declarationē sufficiē-
tem sibi factam/non excusare a pertinacia
quantūcumq̄ clamaret, peto iudiciū ecclē-
sie vel sacri concilij, huic me submitto/hāc
audio. **P**otest equidē tali dici/quod actus
est ne agas, qd̄ iam diffinitū est diffinien-
dum non expectes, diffinitū inq̄ et si non
in eadē verborū forma, tamē in effectu et in
sentētia, vnde sit vt aliquis vno tēpore te-
neatur aliquid explicite credere /ad qd̄ pri-
us fides implicita satis erat, s̄m Thomā,
ij, ij, q. ij, vbi loquit̄ de credendis implicite
vel explicite.

5 Consideratio. xi.

Protestatio specialis de fide/vel ab-
soluta reuocatio specialis de erro-
re, nō debet fieri necessario, dū q̄s
errat nesciēter in fide. **C**onstat itaq̄ q̄
nullus mēiri tenet, hic autem nesciēter e-
rans, si se diceret errare, mentiret̄ stante ta-
li conscientia. **T**alis p̄terea penas hereti-
corū vel infamiā/etiā postea q̄s dephendit
errasse et absolute reuocat, nō incurrit. **P**a-
tuit hoc in augu, q̄ multa prius nesciēter
errata/postmodū absolute correxit sub no-
mine retractatōis/vel aliq̄ tali mō loq̄ndi/
quē reuocationē denotabat/vtēdo talibz
verbis temere dictū est, min⁹ p̄siderate di-
ctū est, s̄ improbo, hoc nō approbo, s̄ mi-
hi nō placet. **N**otet ad hoc idē Augu, ad
vincentiū, cxxiij, q. vlti, ca, finali et gelasi⁹
ibidē, q. ij, ca, negat. **E**licet cōsequentēter
ex istis differētia multiplex inter sciēter, et
nesciēter errātes, et inter sciēter et nesciēter
hereticos. **E**t hoc quo ad tria q̄ sunt crimē
modus/et pena/iuxta qd̄ notet̄ dictū augu
xxiij, q. iij, c. dixit apls, vbi ait, **Q**ui sentē-
tiā suā q̄uis falsam aut p̄uersam/nulla p̄-
naci animositate defendūt, p̄sertim quā nō
audacia sue p̄sumptōis ceperūt, sed a sedu-

ctis atq̄ i errore lapsis parētibz acceperūt/
querūt autē cauta sollicitudine veritatē, cor-
rigi parati cū inuenerint, nequaq̄s sunt in-
ter hereticos reputādi. **U**n colligit q̄ q̄
duplex est modus errādi circa fidē, **U**no
mō credēdo q̄ fides catholica sit falsa, aut
scriptura sacra, et sic errās dici sciēter he-
reticus/qz nō est parat⁹ corrigi/cū neget re-
gulā p̄ quā bēt̄ dirigi seu reuocari. **P**otest
alio mō q̄s errare/credēdo generaliter q̄ fi-
des catholica sit vera, sed estimat aliquā eē
fidē catholicā/q̄ i veritate nō est catholica/
sicut arriani recipiētes scripturā sacra, s̄ ad-
sensum p̄uersum/q̄ sectā suā solā putabant
esse catholicā/bi sunt nesciēter heretici. **E**r-
rāt autē p̄cedētes i vtroq̄ mō cōtra fidē quāz
tenent̄ explicite credere. **S**ūt alij circa fidē
errātes i his q̄ nō tenent̄ p̄ tūc explicite cre-
dere et hoc dupliciter. **U**no mō p̄naciter,
qz nō parati sunt corrigi, sed p̄pter supbiaz
suā, aut aliter p̄p̄riū defendūt errozē, **A**lte-
ro mō dū parati sunt corrigi, p̄tinus agni-
ta veritate, qz nō p̄tinaci animositate defendūt
errozē, s̄ ex sola simplicitate vel ignorātia
sunt i errore. **C**eterū inter hos q̄tuor modos
p̄mi magis peccāt q̄ scōi et secūdi q̄s tertij et

Dod⁹ errādi s̄nt diuersus ē, qm̄ i duo-
bus p̄mis errozē inuenit̄ quē tenētur expli-
cite discredere et diffiteri, tertij vō p̄naci-
ter errāt i illo cui⁹ oppositū p̄ tūc non tenē-
tur explicite fide tenere sed implicita, s̄ qz
rennuūt corrigi dicitur heretici. **Q**ualiter
vero dephendat̄ aut cognoscat̄ talis p̄tina-
cia declarat̄ summam i alijs duodeci con-
sideratiōibz q̄ ad hāc vnā reducūtur hic ab-
augu, positā, q̄ tales nō q̄runt cauta solici-
tudine veritatē, s̄ ei⁹ declaratiōi resistunt/
omissiue vel cōmissiue, varijs modis /p̄ se
vel alios/verbis aut factis /iudicialiter aut
extraiudicialiter/terroribz aut muneribus
minis aut blādicijs /p̄pter deprauatiōez af-
fectus/cā alicui⁹ cōmodi t̄galis assequēdi/
vel incōmodi deuitādi, circa diuitias, deli-
tias vel honores. **H**abem⁹ i his tripli-
citer errātibz diuersitatē i crimine et in mō,
pena s̄nt diuersa ē q̄ ad aliq̄. **N**ihilominus
tertij puniēnt̄ sic duo p̄mi/si iudicialit̄ euo-
cati se corrigere/si errozē absolute reuocare
si veritatē oppositā p̄fiteri noluerūt, qz relin-
quent̄ curie seculari, aut si se correxerint pe-
nitentiē salutari / **A**uero q̄rti qz nō iūgūt
errozi suo pertinaciaz nūc vel antea, q̄uis
sunt corripienti per reuocationem erroris.

De pertinacie nota

Ipsi tamen nequaquam sunt penis hereticorum plectendi/nec infamia notandi. sicut apud scholasticos theologos in preclara vniuersitate parisiensi. frequenter obseruatur. quos protestatio generalis et conditionalis reuocatio inuit/ad hoc ne de pertinacia notarent iuncta humilitate qua prorsus reuocant errorem nedum conditionaliter sed absolute / quae reuocatio sufficit magistris ad purgationes nec ab actibus studiis legitimis exercendis vel consequendis reuocantes obinde repelluntur

Consideratio. xii.

Protestatio generalis / aut conditio-
nalis reuocatio / non obstat quin sic protestans aut reuocans dici possit suspectus de heresi. quibus leuiter. quibus uehementer. aliquando uolenter. patebit hec consideratio procedentes. si docuerimus quod est dicendum de heresi uel leuiter uel uehementer uel uolenter suspectus. Et hoc alias latiori sermone declarauimus / nunc sumam reperatur. Itaque suspitio leuis puenit ex signis exterioribus operum uel uerborum. ex quibus cognitio accipitur uel iudicium quod concludi potest non quod frequenter. sed raro seu contingenter. ut in paucioribus / quae talia agens uel dicens est hereticus. Itaque consequentia leuis est et tropica. sicut arguerem. Petrus non uenit ad ecclesiam in solennitate natiuitatis beate Marie uirginis ergo non bene sentit de ea. uel sic Petrus assumpsit nomen dei frequenter in uanum. deiecit et negas eum. ergo non bene credit de eo.

Porro uehementis suspitio prouenit ex signis exterioribus operum uel uerborum. ex quibus cognitio accipitur argumentum concludens frequenter et ut in pluribus. quae talia agens uel dicens est hereticus. ut si quis neget explicite. palam. et publice ea quae debet ex officio scire plures quam alij. quibus possit in rei ueritate negatio talis ex ignorantia puenire. uel animi leuitate: non ex heretica prauitate. Dicimus demum suspicionem esse uolentem quae sumitur ex signis exterioribus operum uel uerborum. ex quibus cognitio concludi solet efficaciter et ut semper / quae talia agens uel dicens est hereticus / quemadmodum si quis predicet publice quod Christus non fuit uerus deus. quod deus non est diligendus super omnia / quod licitum est passim homines occidere sicut bestias. quod iuramenta non sunt tenenda. aut si patenter adoret sepulchrum Machometi. uel si deferat habitum iudeis appropriatum. non quidem ioco facies hoc / sed serio. Contingat nepe quod possibile est

taliam facientem uel agentem tenere ueraciter interius fide catholica. sicut de salomone idolatrante. et de marcellino idolis sacrificante / dicunt multi / quod neuter eorum fuit hereticus in mente. Nihilominus ecclesia de exterioribus iudicans non de occultis / arguet in talibus uolentem presumptionem et semper eam feret iudicium. Exemplo salomonis de meretricibus. i. Regum. iij. et hoc uisualis uolenter suspectus se legitime purgauerit. allegando uel ignorantiam uel timorem. uel fictionem. uel aliquid huiusmodi / paratum corrigi se demonstrans. Quo circa patet ualere plurimum circa suspensiones huiusmodi assumendas pro argumentis considerare consuetudines patriarum locorum temporum. personarum. modos et iudicia. Uenit quippe quod uerbum unum dabit suspensionem heresis in uno loco uel in una persona. quod in alio loco uel persona nihil reputabitur. Exemplum de negantibus et despicientibus deum quotidianis uerbis in certis partibus quod in alijs partibus multis horridum iudicatur et heresi proximum.

Has interim consu-

derationes duodecim posuisse uelut in transcurso suffecerit. xxij. mensis octobris anni D. cccc. xv. in ciuitate Constantiensi. ubi factum agebatur generale concilium. preestante eo qui est deus benedictus in secula Amen

Finit

Sequuntur. xii. con-

siderationes secundum totidem signa quibus solet aliquis de pertinacia notari uel conuincitur. circa materiam heretice prauitatis. premittendo qualis sit pertinacie diffinitio uel ratio.

Pertinacie propria ratio que errantem in fide seu hereticantem efficit hereticum. consistit in de prauatione uoluntatis per superbiam. aut aliud officium. dum non uult et rans cauta sollicitudine querere ueritatem aut dum perspecte monstratae renuit assentire uel errorem dimittere. Dicitur enim pertinax secundum ysidorum quasi imprudenter tenax. qui persistit in illo scilicet quod debet dimittere. Ceterum pertinacie signum exterius multiplex inuenitur. Aut quis sustinet excoicationem uel non. nec potest se sufficienter excusare. Et hoc sumitur ex iuris presumptione.

Alterum dum citatus pro leui/super fi/
de etiam suspicionem/iudicialiter renuit cō
parere/vel respondere/et amplius si sit pre
sumptio uehemens aut violenta et hec si/
milititer oritur ex iuris fictione. Alterum
est pertinacie signum/dum quis asserit et
defendit errorem/cuius oppositā veritatē
tenet explicita fide tenere. Tenetur. Inōs
vel ex publica obseruatione/vel ex cōmuni
doctrina ecclesie/vel ex officio seu statu suo
vel ex informatione sufficiēti/vel ex natu/
rali iudicio rationis/quēadmodū quilibet
capax ratiois tenet explicitē credere neduz
articulos fidei si sit christianus /sed etiam
principia legis naturalis/que sunt de pri/
mis impōsitionibus et inscriptionibus indeli/
bilibus/ut sūt pcepta decalogi/recepta fm
planū et vsitatū intellectū apud oēs vtētes
ratione. Non depaauata in quacūq; lege

Alterum pertinacie signū dū quis verita/
tem fidei nedū non querit cauta sollicitudi
ne/sed declarationē eius impedit ne veni
at ad lucē/maxime si consiliū fidei speciale
vel generale ppter hoc in se vel i suis impes
dit/directe vel indirecte molestat atq; per/
sequatur. Alterū pertinacie signū/dū quis
veritatē eccleie docētes seu determinantes
odire se mōstrat /et perseq; verbis atq; fa/
ctis etiam si dicat seu protestetur se velle te
nere quod ecclesia tenet vel determinabit/
et q; paratus est stare iuri/quia si facta con
tradican hoc ē equitas simulata /que du
plex est iniquitas/solent etiam quantum li
bet heretici taliter protestari/se catholicos
esse qd̄ eos ab heresi nō excusat zc. Alte/
rum pertinacie signum/dum quis negat
veritatem q̄ prius docuit/vel cōfessus est
nec est probabile q; sit etiam oblitus/quo
niam fm iura pmo dicto credi debet. Al
terum pertinacie signum/dum quis petit
declarationē veritatis a peritis doctoribus
seu iudicibus que dum facta est nihilomis
nus repudiat nulla penitus assignata ras
tione. Alterum pertinacie signum/duz
quis potens cōmouet seditiones /suscitat
bella in populis et regnis /ideo quia facta
est alicuius veritatis catholice declaratio
vel erroris reprobatio zc. Alterum per/
tinacie signum/duz quis iurat se male mo
ri quoniam contra honorem suum quicq;
permittere fieri/vel errorem aliquem reuo
care/ponit enim obicē prime atq; veritati

Alterum pertinacie signum. dum quis

fouet errantem et defendit iudicialiter vel
extra iudicialiter sciens nihilominus . aut
scire debens hunc errare. Alterum perti
nacie signum. dum quis non resistit errori
bus dum potest et debet/debet inq; vel ex
officio sicut iudex/vel ex fraternali carita/
te sicut vniuersi/quoniam agentes et con
sentientes fm apostoluz pari pena puniū
tur/consentiunt autem qui alios dum pos
sunt (vt dicit canon) ab errore non reuocāt
Deniq; ista latius declarat ockam quarta
parte primi dyalogorū fm que signa pote
rit applicatio particulariter fieri zc.

Explicunt duodecim considerationes.
fm totidem signa quibus solet aliquis de
pertinacia notari vel conuinci. circa ma/
teriam heretice prauitatis. premittendo q̄
lis sit pertinacie diffinitio vel oratio.

Incipit tractatus

magistri Johannis de Gerson. quomodo
et an liceat in causis fidei/ a summo ponti
fice appellare/ seu eius iudiciū declinare.

Queritur vtruz hec assertio
sit catholica. Tam iure di
uini promulgato . q̄ et i
am humano / quibus sa/
crozum canonum autori/
tas innititur. nulli fas est
a supremo iudice videlicet
apostolica sede seu romano pontifice/iesu
christi vicario in terris/appellare. aut illi/
us iudicium in causis fidei/ que tanq; ma
iores ad ipsum et sedem apostolicam defe
rende sunt declinare. Arguitur q; sic au
toritate sanctissimi domini Martini pa
pe quinti/in sua constitutione ad perpetu
am rei memoriam/facta et promulgata in
consistorio generali celebrato Constā . se
ptuagesimus marcij/pontificatus sui anno pri
mo. vbi reperitur hec assertio sicut dicitur
et videtur in canonuz littera manifeste fun
dari:

An liceat in causis fidei

Arguit in oppositum primo auctoritate determinationis siue constitutionis generalis concilij Constanciensis, que determinationis multipliciter facta est et practicata, et specialiter in sessione publica, celebrata die sexta aprilis/anno. D. cccc. xv. que sic habet inter cetera. Et primo declarat quod ipsa sancta synodus in spiritu sancto legitime congregata, generale concilium faciens / et ecclesiam catholicam militantem representans / preterea a christo immediate habet, cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis / etiam si papalis existat / obedire tenet in his que pertinent ad fidem et extirpationem dicti scismatis / ac generale reformationem ecclesie dei in capite et in membris. Item declarat quod quicumque cuiuscumque status vel dignitatis / etiam si papalis existat / que mandatis, statutis, seu ordinacionibus aut preceptis huius sancte synodi / et cuiuscumque alterius concilij generalis legitime congregati / super premissis seu ad ea pertinentibus / factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit / nisi resipuerit condigne penitentie subijciatur et debite puniatur, etiam ad alia iuris subsidia si oportuerit recurrere. Deinceps arguit rationibus ducendis ad inconuenientiam manifestam contra ius diuinum pariter et humanum.

Aequeret enim primo quod papa non subijceretur legi diuine vel euangelice que generaliter absque omni exceptione promulgata est a christo. **Matth. xviij.** dum loqueretur ad personam petri / sicut tradidit ecclesie / et circumstantia textus satis indicat / Si peccauerit in te frater tuus etc. Sequitur de ecclesie / quod si ecclesia non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus etc. Hoc autem plene est erroneum manifeste, quoniam papa est frater noster. Alioquin non deberet dicere pater noster, si non simus fratres ipse et nos. Sed haberet dicere pater meus / vel pater mihi. Sed nec cardinales nec episcopi fratres appellare deberet. Denique constat quod est primus noster et ex consequenti frater non obstante quod pater sit. Est insuper papa peccabilis, quoniam circumdatus est infirmitate, sicut notat ad **Heb. quinto.**

Aequeret secundo quod paulus egisset contra ius diuinum et humanum / dum resistit petro in facie, hoc est publice et coram ecclesie congregacione, sicut habet ad **Galathas ij.** Decem resistencia non fuit minor prouocatio pauli contra petrum / quam fuisset appellatio ad ecclesiam, imo fuit equiualeuter appellatio. Unde et si petrus desistere noluis-

set, fuisset ab ecclesia condemnandus. **Constat** autem quod petrus erat summus pontifex, et secundum doctores confirmatus in fide et gratia post penthecostem. Propterea dicitur quod petrus non errabat in fide / nec hereticabat, sed tantummodo nimis dissimulater se habebat circa obseruationem legalium, dicebat ideo paulus quod non recte ambulabat ad veritatem euangelij / et quod reprehensibilis erat. Et quibus palam elicitur quod summus pontifex qui succedit petro in apostolatu / reprehendi potest publice pro doctore theologum, qui in officio predicacionis succedit paulo, etiam ubi non hereticaret vel erraret in fide. Et hoc similiter elicitur generaliter et inconuincibiliter / ex auctoritate prime allegata. Si peccauerit in te frater tuus, quoadmodum pluries in sacro **Concilio** Constanciensi, concilio latissime deductus est / in sermonibus publicis et multiplicibus scripturis, quorum copie sunt apud multos.

Aequeretur tertio / quod papa qui est membrum corporis ecclesie sicut homines alij si scandalizaret totum corpus ipse non esset rescindendus, ut totum corpus sanum fieret, contra doctrinam christi euangelicam / fundatam in similitudine iuris naturalis. **Matth. xvij.** cum glossis et determinacionibus doctorum in materia de scandalo / fundamentum in hac lege diuina et naturali.

Aequeretur quarto / quod petrus summus pontifex non debuisset compelli redere rationem ab apostolis et fratribus que erant in iudea, quia uisitauerat cornelium gentilem, cuius tamen oppositum dicitur expresse. **Actuum. xi.** cum adisset petrus hierosolimam / ubi erat ecclesia / disceptabat aduersus illum qui erant ex circuncisione dicentes, quare introisti ad viros preputium habentes et manducaisti cum illis / et statim subiugitur obedientie petri responsio, dicens in hoc successoribus suis formam debite humilitatis, quam expressit epistole sue preme. **ca. iij.** Parati inquit semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea que in uobis est fide et spe. Quod si destructione fidei summus aliquis pontifex uolens superbire / nollet hoc facere / constat quod a fratribus eque posset accusari sicut et petrus.

Aequeretur quinto quod alicui iniuriato per papam sicut potest euenire / tam in corpore quam in membris imo et in fama / circa ea que fidei sunt, non pateret in casu dabili aliqua defensio vel grauamis subleuatio

quod est contra ius naturale. cui ius diuinum non repugnat. Patet tamen sequentia. dato casu tali vel simili. Sit Petrus qui predicat coram papa et multitudine populi copiosa: quod Christus fuit verus propheta. in beatitudine papa quod detruat in carcere. eo quod predicat istam veritatem. Sentiatur Petrus quod si appelleret ad concilium generale summittendo se eidem. quod populus propter get eum nec scandalisabit in doctrina eius. sed manebit in recta fide: quod Christus fuerit verus propheta. si autem non appellauerit. populus reputabit quod papa verum dicat et bene faciat. et ita deseret fidem cum predicatore suo. Queritur in casu si Petrus dicere poterit concilium appello: quemadmodum Paulus timens a seduciosis occidendi. clamauit cesarem appello. Hanc autem materiam latissime et studiosissime persecutus est et fundauit Okam in dialogo suo. cuius solius autoritati non oportet inniti. quantum fuerit egregius theologus. sed innitendum est rationibus suis: pro quantum robur et autoritatem accipiunt a sacra scriptura. cuius contemptus cum suis persequoribus: sepe duxit et ducet in errores

Sequitur sexto: quod in nullo casu papa posset iudicari: vel deponi pro generale concilio: quantumcumque criminose esset vel scandalosus ecclesie. patet sequentia. quoniam ex opposito sequitur oppositum. Si enim papa potest iudicari vel deponi pro generale concilio. ipse poterit de nunciari per aliquem vel aliquos coram concilio presenti vel futuro. Qui si velit grauam inferre talibus denunciare volentibus. non poterunt ipsi se ponere extra manus suas vel potestatem: ne de facto grauet eos et opprimat iniuste. sed autem facere est vere et equaliter ab eodem appellare. Et hoc prout est in concilio pisano pro verumque collegiorum duarum obedientiarum. scilicet Gregorij et Benedicti sic in suis obedientijs nuncupatorum. Hoc etiam prout est per quosque reges et principes. qui se subtraxerunt ab obedientia illorum: quos isti vel illi iudicabant esse summos pontifices: qui tamen subtractiones approbate sunt pro sacrum Constantiense concilium. quedam expressis. quedam implicite vel equaliter.

Sequitur septimo et magis ad hominem. quod concilium generale non esset supra papam: vel iudex pape legitimus. cuius oppositum determinauit et prout est sacrum Constantiense concilium. Non enim processum est ad inchoandum depositionem Iohannis: quousque fuisset ar-

ticulus iste declarat. sicut apparet ex actis eiusdem concilij. quoniam aliquid videbant supra hesitare. Constat autem quod ab omni homine qui habet legitimam superiorum iudicem: siue sit vnus homo: siue vna communitas: potest si rationabilis et vrgens imineat causa fieri appellatio ad eundem iudicem. Et si dicatur aliquid fingere voluit quod concilium non est supra papam. nisi quando est hereticus seu deuius a fide: in quo casu non est mirum inquit si concilium sit supra tale papam. quia desunt esse papa et est inferior omni homine. et ita nituntur etiam euadere illam inuasibilem christi legem. Si peccauerit in te frater tuus etc.

Hoc breuiter ad presens reuellit. Primo quia Iohannes non est accusatus vel conuictus de heretica prauitate: et tamen concilium vocauit et iudicauit ipsum tanquam suum subditum. Unde et in toto processu usque post sententiam diffinitiuam sue depositionis. reputatus est ab eodem concilio verus papa. Amplius non est verum quod papa eo facto quod cadit in heresim presertim latentem: sit depositus a papatu. sicut non est verum de alijs episcopis quemadmodum ista materia declarata est alibi latius. Reducendo hanc opinionem ad multiplex inconueniens: sicut ad incertitudinem ecclesiastice policie: et susceptiois sacramentorum. Et ad fauorabilitatem dante doctrine Iohannis. et videlicet quod principaliter innitebatur tali fundamento. quod nullus existens in peccato mortali erat papa vel episcopus nec consecratus etc. Et qui bene ponderat causas reprobationis huius doctrine videlicet in hac parte Ille vel similes cause concludunt quod peccatum heresis licet reddat vnum platum dignum depositione iuncta pertinacia. non tamen reddit eum depositum eo facto. sed requiritur humana depositio. Sicut enim nulla sanctitas quantumcumque magna constituit aliquid quem in statu papali vel episcopali. nisi per electionem humanam de lege communi: contra opinionem et valdensium. Ita nulla iniqtas remouet aliquid ab episcopali gradu vel papali de communi lege: si non interueniat humana depositio. Amplius tercio quo ad hoc arguitur. quod concilium sit iudex pape non heretici. imo sancti. assignando casus multos in quibus aliquis episcopus verus papa poterit pro multis testibus diffamari de heretica prauitate: seu fauoria heresis. aut pro vehementes coniecturas ex operibus et conuersatione diffamabitur apud multos et

Quo et quomodo liceat in causis fidei

granes populos que non recte ambulat ad veritatem euangelij/ aut que lapsus est in heresim iam damnata. aut que noua velit perfingere. constat que existente generali concilio vel proxime futuro. poterit idem papa iudicialiter compelli ut purget se. quod eademmodum et replicatum est de petro. **D.** si nollet hoc facere. put facere noluit marcellinus sine accusatione sua de ydolatria. **R.** non concilium posset sequenter ad depositiois sue sententiam pcedere. **E.** si dicat que non. et que non est hereticus. **R.** respondet que apud iudicium ecclesie/ ubi circa ea que facti sunt fallere potest et falli. simile est iudicium de his que non apparent et que non sunt. **E.** per hanc elidit manifeste friuola responsio dicentium papa non subijci correctioni fraterni/ aut iudiciali iussu a christo ubi prius. **S.** si peccauerit etc.

R. Equeretur octauo et ad homines multiplex inconueniens in eis que facta sunt/ et que ad hereses predictae assertioni/ nullatenus existimandi sunt pcedere uelle. **E.** primo que Johannes olim vicesimusterceus reputandus est adhuc papa sicut prius. et ita que sanctissimus dominus noster papa Martinus non est legitime electus neque papa. **D.** idem dominus noster et suum collegium noluit ea que conciliariter facta sunt per sacrum Constantiense concilium inuolabiliter obseruare/ cuius tamen oppositum idem dominus noster pluries palam dixit. **D.** imperator non est confirmatus in imperium. **D.** grauiter peccant attendentes predicta/ que dant obedientiam domino nostro summo pontifici tanquam pape. **D.** denique petrus de luna fuisset iniuste et perperam accusatus in concilio de materia heresis precipue et principaliter. **Q.** uonia in quadam constitutione que dicitur verbo ad verbum ponitur in actis concilij/ ipse conatus fuit determinare/ que nunquam licitum est aut fuit facere subtractionem ab eo/ neque ab aliquo vero papa/ fundans se in hoc que papa non habeat superius iudicium in terris. nec per ab aliquo iudicari. **D.** hoc autem reputata fuit hereticalis constitutio/ et ita dicitur plurimis inconuenientibus diceretur.

D. Ostremo dimissis illis que sunt in facto/ circa iustificationem vel iniustificationem appellatiois dominorum polonorum. **N.** multa hinc et inde diuersa imo aduersa et contraria videntur asseri. circa que theologice negotium non versatur. nisi per quanto sub regulis generalibus et authenticis daretur

ars/ sicut et data est/ conuincendi aliquem de pertinacia et fauoribus heretice prauitatis. **C.** conuertatur tandem inquisitio periculata questionis/ circa ultimam periculam suam que sic habet. **D.** nulli fas est etc. **I.** videlicet aplice sedis/ seu romani pontificis/ iudicium in causis fidei. que tanquam maiores ad ipsum et sedem aplicam deferende sunt declinare.

S. **U.**nt aliam sic dicitur/ que minus istam periculam reputat sustinibilem quam pcedentem. **Q.** uificantur ea/ que est palam hereticalis. et totius ecclesiastice hierarchie circa fidei defensionem/ seu pseruationem finale et resolutiuam subuersiuam. **R.** iturum autem fundare dictum suum in aliquibus oppositibus/ quas reputant catholicas veritates.

P. Prima oppositio.

A. causis fidei iudicium inniti debet infallibili regule. sic que ultimus et supremus iudex/ cui sententie necessario standum est tanquam vere catholice/ non sit a fide deuialis. alioquin staret in casu que homines obligarent a sentire contra fidem.

S. Secunda oppositio.

A. causis fidei non habet in terra iudex infallibilis. vel que non sit deuialis a fide de lege communi/ propter ipsam ecclesiam vniuersalem vel concilium generale eam sufficienter representans.

T. Tercia oppositio.

A. causis fidei nullus particularis homo per suam determinationem potest de propositione non heretica facere hereticam. sicut nec de catholica non catholica. ita nec papa nec episcopus proprie et vere loquendo/ possunt propositionem aliquam hereticare. **P.** possunt tamen propositionem aliquam que videtur aliquibus non heretica/ declarare que sit heretica. et hoc iudicialiter/ sicut doctores scholastice hoc faciunt vel doctrinaliter. **E.** hoc appellatur facere articulum. diuersimodum tamen. que pape determinatio penaliter extendit se ad omnes fideles/ sed episcopus tantummodo ad subditos suos. ut precise est episcopus.

Q. Quarta oppositio.

A. causis fidei/ nulla determinatio iudicialis/ episcopi imo nec pape soli precise ut est episcopi vel pape/ ligat fideles ad credendum/ que ita sit de veritate fidei. sicut pretendit sua declaratio. quonia tamen papa quam episcopus deuialis sunt a fide. obligat tamen subditos sub pena excommunicationis talis determinationis. que non dogmatizent oppositum talis determinationis/ nisi appareat manifesta ratio repugnandi/ vel per sacram scripturam/

vel p reuelationē. vel p ecclesie seu genera-
lis concilij determinationē.

Quinta ppositio.

In causis fidei sicut potest declinari iudi-
ciū epī si appareat deuius a fide. et requiri
iudiciū pape sic de papa respectu general-
is concilij suo modo dici potest. Et hec est ad for-
mam respōsiua/sequēs ex pmissis. Jun-
cto q̄ apud summū pontificē et ei⁹ sedē ro-
manā potest esse quāq̄ raritas peritorū in sacris
litteris/et i vera fide pbatoz magis q̄ apud
quōsdā ex ipsis q̄ generalia habēt studia sa-
cre scripture et aliarū facultatū.

Sexta ppositio.

In causis fidei illa causa dicitur maior esse/
nō que est de re maiori. sicut de trinitate et
vnitate psonaz. s; que difficilis est et am-
bigua ad determinandū iuxta textū scri-
pturę. *Ero. xviii. Deut. xvij. et. ij. Paral.*
xix. In quib; fundantur canones dicētes q̄
causę maiores fidei sūt ad sedē apostolicā
referende.

Septima ppositio.

In causis fidei poterit vna causa dici ma-
ior apud aliquē ep̄m vel diocesim. q̄ apud
aliū ep̄m vel diocesim nō reputabit esse
maior. vel ad superiorē sicut ad papam re-
mittenda/que scilicet apud talē ep̄m vel dio-
cesim. ppter abundantiam theologoz causa
ialis nō reputabit difficilis vel ambigua.
sed per sacram scripturā iam damnata vel
approbata.

Octaua ppositio.

In causis fidei nō minus aliquē occurrēdū
est siue per ep̄m vel per summū pontificē
siue p generale conciliū/dū cernuntur ori-
scandala et errores crudeles et impij cōtra
pacificū quictū xp̄iani ppli. q̄ maxime cō-
sistit in obseruatione mandatorū dei/et ser-
uando iuramēta. et de nō interficiēdo ho-
mines auctoritate ppria. et de non p̄stando
ad vsurā. vel de nō rapiēdo. vel de nō adul-
terādo. q̄ dū insurgūt errores p̄tra aliq̄s
de articulis fidei/q̄ numerati sunt in sym-
bolo. Formāt igitur rationē suā qui p̄di-
ctam particulā impugnat/iuxta ppositō-
nes pmissas/p̄sertim iuxta quāq̄ primas.
Fas est in casib; p̄cernentib; causas fidei
declinare illi⁹ iudiciū. q̄ reperiret deui⁹ a
fide. vel eis q̄ fidei sūt/cū suis p̄ciliarijs ve-
hemēter suspect⁹/p̄ apta signa nimie diffi-
cultationis/vel acceptionis personarū
vel aliunde multis modis. **S**3 (loquendo

semp cū reuerētia) staret aliquē summū
pontificē cū suo collegio sic posse deficere
circa ea q̄ fidei sunt. quēadmodū petrus et
alij apli defecerunt in passione. imo q̄ mi-
nus videret sicut petr⁹ deficiebat nec re-
cte ambulabat ad veritatē euāgelij. et rep̄-
hensibilis erat dū paul⁹ sibi restitit i faciē
ac p̄inde declinabat ei⁹ iudiciū/ergo fas
est interdū summi pontificis iudiciū in cau-
sis fidei declinare. **H**ec autē dicta sunt
vel argumentata magis ad veritatis inq̄-
sitionē. q̄ ad alicuius p̄sertim sanctissimi
dñi Martinī pape rep̄hensionē. attēto q̄
p̄stitutio sua quantū ad illa q̄ fundantur in
facto/nō iacet sub theologica rep̄hensioe
Et q̄rtum ad alia q̄ ius p̄cernunt/sicut est
p̄dicta ps̄ excepta. Dicerēt beniuoli sui q̄
nō obstātib; allegatōib; i oppositū. illā potest
suscipere rationabilē et verā interpretatōez.
sicut recipiūt p̄stitutiones positiuę/decre-
tis inferte quib; innitit. Sic intelligēdo
q̄ nō est fas appellare a papa/vel ei⁹ iudi-
ciū in causis fidei declinare. nō quidez
p̄ omni et in omni casu. s; quā facit id qd̄ in se
est/et quā nō apparz deui⁹ a fide. sed ambu-
lat recte ad veritatē euāgelij/sine psonaz
acceptione. quēadmodū in p̄hemio et nar-
ratione sue constitutōis dicit esse faciēdū
p summū pontificē. et q̄ ita fecit affirmat.
Nā p̄stitutiones et leges s̄m Aristotelē fe-
runt vniuersaliter. quāuis in aliq̄ casu da-
bili pati possunt instantiā. Porro dñs
noster tollere poterit efficaciter suspicio-
nem sinistra. que cōtra sanctitatē suā fieri
posset/si dicta sua factis cōpenset/hoc est
si sponte nullo inquirēte damnet doctri-
nam illā pestiferā et crudelē p̄tra polonos
cum similib; et alijs. cū tali celeritate et ri-
gore. qualē fidei materia vergēs i scanda-
lum et perniciē reipublice postulat et req̄-
rit. pcul abiecta quāuis acceptione psonaz

Finit tractat⁹ magistri Johis de Ber-
son sacre pagine p̄fessoris eximij **Q**uomodo
et an liceat in causis fidei a summo ponti-
fice appellare seu ei⁹ iudiciū declinare.